

גמ' סוכה (ז) - שנים כהלכתן ושלישית אפילו טפח

רב דניאל שטיין

א. חי' הריטב"א (שם) - היינו שיעמידנה בקרן הפרוץ נוטה לשניהם כדי שיתחבר בכל אחד מהם ויראה כאילו סותם הכל עד סוף שתי דפנות והוא כד' דפנות.

ב. רמב"ם (פ"ד סוכה ה"ג) - היו לה שתי דפנות זו כנגד זו וביניהן מפולש, עושה דופן שיש ברחבו ארבעה טפחים ומשהו ומעמידו בפחות משלשה סמוך לאחת משתי הדפנות וכשרה, וצריך לעשות לה צורת פתח.

ג. ר"ן (ב: בדפי הרי"ף) - מיהו איכא מ"ד דוקא בשנים כהלכתן דסגי ליה בטפח שוחק הוא דבעינן צוה"פ אבל בסוכה העשויה כמבוי כיון דבעינן בה פס ד' דופן גמור הוא ותו לא בעינן בה צוה"פ.

ד. הידושי מרן רי"ז הלוי (סוכה ז) - דבאמת שני דינים נפרדים הם דלענין עיקר דין דפנות האמורות בסוכה באמת בטפח בעלמא סגי אליבא דכו"ע ואין בזה שום פלוגתא כלל, דכך נאמר בהלכה דשנים בעינן כהלכתן ושלישית אפילו טפח ובטפח בלבד מתקיים דין דפנות האמורות לענין הכשר סוכה, והא דמצריך ריב"ל שיהא רוב דופן עשוי הוא זה דין אחרי לגמרי דעכ"פ בעינן שתהא הסוכה סתומה ברוח שלישי, אבל אין זה כלל מעיקר דין הכשר דפנות דבזה טפח עלמא סגי כעיקר ההלכה ועל זה הוא דקיימא כל הסוגיא שם אותו טפח היכן מעמידו שיהא נחשב כדופן על כל הסוכה.

ה. חי' הריטב"א (שם) - והאי צורת פתח דקאמר, פרש"י כנגד כל הדופן וכו' והקשו עליו בתוספות אם כן דופן גמורה היא זו דהא בכל דוכתא אפילו בדיני תורה צורת פתח סתימה גמורה היא ומאי רבותא דגמרינן גבי סוכה בדופן זה של טפח, ופירשו דברים כפשוטן דצורת פתח של ארבעה טפחים והוי כאלו הכל סתום ואף על גב דפרוץ שלו מרובה על העומד, וכן עיקר. עוד כתבו דפתח זה לא בעיא קנה על גביהן דבסכך סגי ופי סכך יורד וסותם, ולכולי עלמא כל היכא דעביד דופן בת שבעה טפחים תו לא בעי צורת פתח שאין צורת פתח חיוב שאפילו נכנסין לה דרך ארובה כשרה ושלא כדעת רבים.

ו. ר"ן (ב: בדפי הרי"ף) - ונ"ל שאין צורת הפתח מתיר בשתי דפנות של סוכה אע"פ שהוא מתיר לשבת ולכלאים שאם אתה אומר כן להאי לישנא קמא דרבא מאי קלא דדופן שלישיית דאמרינן בה אפילו טפח, כיון שיש בה צורת הפתח על פני כולה אי הכי אפילו בשתי דפנות הוא מתיר אם אתה אומר דדופן סוכה כדופן שבת לענין צוה"פ וכו' אלא ודאי אין צורת הפתח מתיר ומשלים שיעור דופן סוכה אלא בדופן שלישיית בלבד דמחמירינן בהא בסוכה משבת כשם שהחמירו בה לענין עמוד גבוה עשרה דבעינן מחיצות הניכרות.

ז. חי' הריטב"א (שם) - אבל הנכון דכולהו לישני טפח בעינן, והכי גמרי ליה, מיהו טפח לחוד דלאו כלום הוא ולהכי אמר רבי סימון דהאי טפח מתכשר כשיהיה שוחק ובלבד, ורבא אמר בלישנא קמא שאין זה הכשרו אלא כך הכשרו שיעשה עמו צורת פתח ואפילו יהיה טפח בינוני וסמוך לדופן ממש, ובאידיך לישנא קאמר דלא מתכשרא אלא בתרווייהו בטפח שוחק עומד בפחות מג' ובצורת פתח, ובאידיך לישנא קאמר דסגי בחד מינייהו או בטפח שוחק בפחות מג' בלא צורת פתח או בטפח בינוני סמוך לדופן וצורת פתח, וקיימא לן כההיא לישנא דקאמר שצריכה לשניהם מעובדא דרב כהנא דאמר דכההוא לישנא סבירא ליה.

ח. חי' הריטב"א (שם) - אלא בדופן שלישיית הפרוץ קיימינן דמתכשר לענין סוכה אף על פי שיש בו מלבד צורת הפתח פרוץ מרובה על העומד כדפרישית לעיל, מה שאין כן בשבת דלא שרי אפילו מדאורייתא במחיצה שלישיית עד שיהא עומד מרובה על הפרוץ דג' מחיצות שלימות בעינן מה שאין כן בזו דליכא אלא טפח שוחק וצורת פתח והפרוץ מרובה על העומד.

ט. ר"ן (ג. בדפי הרי"ף) - והרב אלפסי ז"ל לא כתבה להא דרבא בהלכות ולפיכך דחקו לומר דהא דרבא ליתא אלא ששווייה רשות היחיד לחייב הזורק לתוכו אבל לא שיהא מותר לטלטל בכולה ואינו נראה אלא שראוי להחמיר לענין מעשה וכו'. אמאי אמרינן מיגו כה"ג לקולא נימא איפכא לחומרא דבקמייתא דרבא נימא מיגו דלא הויה דופן לענין שבת לא הויה דופן לסוכה וכו' אלא כך אני אומר שכיון שהתורה פירשה מחיצותיה של סוכה ואי אפשר לשבעת ימי סוכה בלא שבת ודאי לא בא להכשירה לשישה ימים בלבד והו' שלה תהא צריכה הכשר יותר שאין מדרכה של תורה שתתן הכשר שאינו מספיק לכל זמן וכו'.

י. רא"ש (פ"א סי' ז') - הרב אלפסי השמיט מימרא זו דרבה וכתב ב' מימרות אחרות דרבה והיינו טעמא משום דפסק דבעי נמי צורת הפתח ומילתא דפשיטא היא כיון דאיכא שלשה מחיצות מעלייתא דאמרינן מגו ואם איתא דסוכה העשויה כמבוי לא בעיא צורת הפתח לא היה לו להשמיט מימרא זו.